

Մ Ա Ս Ի Ս

Լ Բ Ե Գ Ի Բ

Տարեկան գինն է 100 դրամը :
Վեցամսեայ " " 55 " "
Մէկ ամսեայ " " 40 " "
Երկու " մէկ ամսեայ " 50 " "
Չորս " " " 20 " "
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 ին և 16 ին կը սկսին :

Դուրս երկուսը լրագրողներուն ծախսուն
ծախսը առնուին վրայ է :
Լրագրողս վերաբերեալ նամակ կամ որ և
կոյն գրու թիւն : խմբագրին պիտի ուղ-
ղուի : և ամսոյն ծախսուն ծախսը խոր
կողմն վրայ է :

ԱՅԳԱՅԻՆ, ԲԱՂԱԲԵԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱԽԻՐԱԿԱՆ

ԲՈՎԱՆԻԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՅԳԱՅԻՆ

Այգային դատարարութեան վրայ : - Ռուսոյ տե-
րութեան ներքին գործոց նախարարին դրած
նամակը հաշտ լինապառ կամ լինելուին :

ԲԱՂԱԲԵԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արտաքին գործոց պաշտօնին խորամ ծանուցագիրը
տար անդամութեանց դեպքանկարուն :

ԱՐՏԱԲԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՅԻՆ : Տեղութեան եկամուտը վճարելու : - Տեղաւ լը
րագրին մէկ յօդուածը : - Պէճիկային մէջ հրա-
տարարուած երկու լրագրողներու փորձիկ նամա-
կոտան մէջ արգելուիլը :

ԵՄԻՆԵ : Լըր Զին Բուրքի կարծեաց դաւանութիւ-
նը : - Ռուսոյ լրագրողին պատգամաւոր ընտրե-
ութեան դիմումը Բուրքի :

ԱՍՏԻՆ : 1849 ին Տարագրութեան օրինաց խախտ-
ումը :

- Կոյսեր հանդարտ ծանադարհորդութիւնը :

ԵՊԵՆԱ : Սահմանադրական օրէնքը փոխակաւ : Գի-
տաւ արտ. թիւնն էս ձգուիլը : - Նոր ժողով մը
կողմէն դիմումը Բուրքի :

ԵՍԵՆԱ : Կատարելի է Բուրքիին դրած ընդունելու-
թիւնը : - Երկրին վճարը :

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏՆՏԵՍԿԱՆ

ՎԵՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

1852 տարին ամսոյ փորձիկ վճարագրութիւնը :

ԱՅԳԱՅԻՆ

Ինչո՞ւ համար դատարարութիւնը չէ յաջողե-
ալ ինչ մէջ : Իսկ ի՞նչ ընելու է որ այգային ԲԵՐ-
րոյնքը աւել երկնաւ :

ՀԱՏՈՒԱԾ Թ.

(Դարձեալ-ԲԵՐ, ԿԵՐ ԻՒ-15-17-18)

Կարծեմ որչափ հնար էր նե՛ ման-
կածու կամ ուսուցիչ ըլլալու մարդու
մը կատարելութիւններն ու պար-
տականութիւնները բաւական քննե-
ցինք : Բայց այս քննութիւնը որչափ
աւելի մանրամասն ընենք, այնչափ ա-
ւելի խորին պիտի ըլլայ սիրտերնու
յաւը՝ մոմաւալով որ մինչեւ աղգային
գործողները կարգի չի մանեն, բնա-
ւերբէք չի պիտի կրնանք արժանաւոր
դատարարներ ունենալ : Երբոր Զ.
ընտաւոր գործողներ չունինք, ուսկից
ստանանք օրինաւոր մանկածուները .
այն մարդիկը ուսկից ստրկին իրենցմէ
պահանջուած գիտութիւնները :

Սորկից կամ մասնաւոր դատաւոր-
ներով է՛րլլայ, կամ գրոց ընթերցանու-
թեամբ, կամ գործողներու մէջ ուսա-
նելով :

Թէ որ մասնաւոր դատաւորներու
ձեռք ստրկին ըսենք, անկարելի բան
մը իրենցմէ պահանջած պիտի ըլլանք .
բոս որում, դատարարներուն մէկին
վճարել չի ներք որ այնքան ծախք Բ-
նեն : Թէ որ գիրք կարդալ իրենց օգ-
նական ընեն ըսենք, երկու նկատմամբ
ան ալ չի յաջողիր : Եւ, փասն զի, իրենց
պաշտօնին վերաբերեալ գիրքերը մեր
ընդունել չեն կրնար գտնալ, երկրորդ

թէ որ լեզուագիտութիւնը իրենց օգ-
նական ընեն ըսենք, այն ալ մեծ յաջ-
ողութեան միջոց մը չի կրնար համար-
ուիլ, բոս որում Բիթայի գիրքերու մի-
ջոցով եղած ուսմունքը՝ դատարարի
ըլլալու անձէ մը պահանջուած գիտու-
թեանը նայելով տարտամ, յամր ուսնա-
կատար կ'ըլլան, ու շատ անգամ ալ
մեծամեծ սխալներու տեղի կ'ուտան :

Եւ յոսւ ամենայնիւ, մեր աղգին պէս
կանոնաւոր գործողներ զուրկ աղգի մը
ուսուցիչներուն համար լեզուագիտու-
թիւնը իրաւոյն յանկալի ու ամենահար-
կաւոր ուսմունք մըն է, որով միայն կա-
րող կ'ըլլան իրենց պէտք եղած գիրքե-
րը ձեռք ձգել, գործողներուն պակաս
թաղուցածը հար եղածին չափ մասնաւոր
ընտրով լեզուները : Եւ զգին դատարարա-
կացը ամենուն թէ որ Եւրոպայ երթա-
լու չենք կրնար խրատ առլ, գտնէ կըր-
նանք ամենն ալ մէյմէկ լեզու սորվելու
յորդորել : Թէ որ լեզուագիտութիւ-
նը հարկաւոր է հասարակ մարդոց
թաղգման ըլլալու համար, որչափ ա-
նաւել հարկաւոր է դատարարի մար-
դոց, որ արեւմտեան գիտութիւններ
ընն ու արուեստները արեւելք եղող
մարդոց թաղգմանելու են վճարած . . .

Երբոր այս հաստատման երկրորդ
մասին գտնք, այսինքն գիրքերու պա-
կատութեանը, այն ժամանակը աւելի
յայտնի կերպով պիտի հասկընանք, որ
հիմակու գործողներուն մէջ ձեռնարկ
եղած գիրքերը՝ բաւական չեն աղգին
մէջ օրինաւոր մանկածուներ հասցընե-
լու և արուեստները ծաղկեցնելու :

Ուրեմն, մանկածուութեան համար
պատրաստուելը միակ տեղը՝ չքսեմ
մասնաւոր գործողները (ինչպէս որ Եւ-
րոպայ ամեն բարեկարգ աղգայ մէջ
կան) ալ գտնէ կանոնաւոր հասարակ
գործողներն են, ուր կարգն ու կանոնը
կը տիրէ ապագայ դատարարիկն վար-
քը շնակելու համար, ուր բարի նա-
խանքը անոր ջանքը կը գրգռէ, ուր
արժանաւոր վարձքերը անոր քաջալը-
րութիւն կուտան իր տաժանիկն ըն-
թացքին մէջ յուսով ու համբերութե-
լաւ շարունակելու, ու ապագայ մանկա-
ծուն հոն կը ստրկի աշակերտաց բնա-
ւորութիւնը, ակորժակները, յօժա-
րութիւնները, թերութիւններն ու կա-
տարելութիւնները ծանօնալ ու վեր-
ջապէս հոն կրնայ սորվել իր յատուկ
փորձաւորութեամբ՝ կառավարելու,
խոհմանութեան, հաստատութեան,
ու ներդաւանութեան կանոնները, ու
րոնք որ մը իրեն այնքան պէտք պիտի
ըլլան :

Նախարարաց մինչեւ հիմայ զուր-
ցածներէս բաւական հասկողեցաւ
թէ ինչ մեծ պատասխանատուութիւն
ունի աղգի մը դատարարի եղողը :
Հայրը, հայրենիքը ու նախնանամու-
թիւնը իրենց ունեցած են պատուա-
կան բանը այսինքն մանկուքը ու անոնց
երջանկութիւնը իրեն կը յանձնեն, ու
հետեւաբար ալ մարդկային բոլոր ա-
ղին երջանկութիւնը իրեն կը պահան-
ջուի . . . Եւ, յիշաւի ահեղ պատա-
խանատուութիւն մըն է այս, ու ա-
նոր կատարումն ալ չի կրնար առանց

գիտութեան, բարի վարուց ու ամե-
նապէս խղճի ըլլալ :

Բայց անանկ կարեւոր խնդրի մը
մէջ (ինչպէս է օրինաւոր դատարարի-
կեան միակտուութեան խնդիրը) արդար
դատաւորն տեսած ըլլալու համար
պէտք է նաեւ խոստովանել, որ մին
չեւ հիմայ միտաւածնուս պէս դատա-
արարներ աղգին մէջ չունենալուս գը-
լաւոր պատճառներուն մէկըն ալ՝ աղ-
գայնոց կողմէն դատարարակուէ պաշ-
տօնին վրայ ձախորդ կարծիք մը ունե-
նալինն է : Սեբ մէջ, դատարարի մը
չունի այն յարգն ու պատիւը՝ որ ար-
ժանի է ունենալու մարդկային աղգին
հասուցած աղգիկութեան համեմա-
տութեամբ : Եւ յոսւ ու միտաւար
կարծիքը առաջները Եւրոպայի մէջ ան-
գամ կը տիրէ, բայց կամայ կամայ
ընտաւորութեան շառաւիղները եկան
այն կողմերէն ցրուեցին ու հիմայ դա-
տաւորները մինչեւ անգամ երեսփո-
խան, պատգամաւոր, օրէնսդիր, ա-
տենախալ ու պաշտօնեղ կրնան ըլլալ :
Բայց դժբաղդաբար մեր աղգին մէջ
մինչեւ այս օր տեսածներուն նայելով՝
դատարարի մը միշտ տարբեր է հասա-
րակմարդէ մը, չէ թէ իր գիտցածներուն
իր քաջած աշխատութեանը, աղգին հա-
սուցած անգամ բարութեանը, իր անձ-
նանուէր ծառայութեանը իր անհատ
վատաւիկն նայելով, այլ անհրաւ ու
անհիմն նաւաստութեան մը՝ որուն
պատճառը մի միայն աղիտութիւնն
ու անկրթութիւնը կրնան ցրցընել : Եւ
սով ոչ միայն դատարարներուն անի-
րաւութիւն ըրած կ'ըլլանք, ու իրենց
ծանր ու դժուար պաշտօնը սիրելու
քաջալերելու տեղերին յուսահատե-
ցուցած կ'ըլլանք, այլ և բուն իսկ մեր
խեղքին ու մեր պատանի թիւրութիւ-
նը կը յայտնենք երբոր մեր էն պատուա-
կան ու էն մեծ յոյսերը (աղգի) անանկ
մարդոց կը յանձնենք, որոնց մենք գը-
տած յարգն ու պատիւը իրենց այն առ-
տիճան վատահալութեան արժանի ըլլալ-
նին չի ցրցընել :

Կարծեմք մէջ մեր մանկածու-
ները ինչպէս ըսի, վարձկան մարդիկ
համարուած են, իսկ մասնաւոր անե-
րու մէջ շատ տեղեր մանկածուն ոչ
միայն իրեն յանձնուած մանկանց վրայ
հագ տանելու պատրաստութիւն ալ է, այլ
և անոնց ընտանեացը և եկող հիւրե-
րուն սպասաւորութիւն ընելու ալ պար-
տաւոր է . . . :

Եւ անկողն ու անհրաւ պահանջ
մանքը անշուշտ մեծ յուսահատութիւ
բերելով մանկածուներուն կամ իրենց
յարգը իրենց աշակերտներուն առջին
կտրելով, պատճառ կ'ըլլայ, որ ոչ ի-
րենք իրենցմէ անխառնութիւն կ'ընեն,
և ոչ ալ նոյն անխառնութիւնը իրենց
խնամոցը յանձնուած աղաքներէն կը
գտնեն, ու հետեւաբար ալ կը կոր-
սընցընեն այն աղգեցութիւնը՝ որ ի-
րենց պաշտօնին նպատակին համեմա-
համար իրաւ հարկաւոր է :

Եւ յոսւ ամենայնիւ մեծ յոյս կայ, որ
իրոց այս վիճակը օր աւուր պիտի չը-
կուի. փասն զի, տեղ տեղ կը տեսնենք
կոր, որ արդիւնք եղած անգը յարգն ու

պատիւն ալ պակաս չունի : Ռուսի
աղգին դատարարներէն կրնան հաս-
տատ քիտնալ, որ երբոր աւելի բանա-
ւոր դատարարակութիւն մը ու յար-
մար ուսմունք՝ իրենց պարտքը ունի
կատարեալ կերպով իրենց կատարել
տան, վերենք աւելի լուսաւոր ու ու-
նաքինի ընեն, աղգայինք ալ աւելի
յօժար ու արդար պիտի ըլլան զիրենք
յարգելու և պատուելու, ու միանգա-
մայն իրենց պաշտօնը հասարակաց
կարծեացը աչքին աւելի արժէք գը-
նալով՝ իրենց վարձքը աւելի աւատ
պիտի ըլլայ :

Բայց այս յոյսը՝ որչափ արդար ու
հաստատ ալ ըլլայ դատարարի եղող-
ներուն համար, պէտք է նաեւ միշտ
չի մոռնալ, որ իրենց պաշտօնը որչափ
ալ իր արժանի բարձրութեանը հա-
նի ու յարգ ալ գտնէ, տակաւին ի
բնէ հաճախ ու խնայել պաշտօն մըն է :
Պէտք է հաստատ գիտնալ, որ իրենց
պաշտօնը՝ թէպէտ օրինաւոր ու պատ-
շաճ ապրուստ մը վատարկելու իրա-
ւունքը միշտ ունի, բայց ընդհանրապէս
մեծ փառք ու մեծ հարստութիւն վատ-
արկելու հնարաւորութիւնը չունի : Եւ
րենց բոլոր գործքը՝ աղայոց, բարոյակա-
նի, կրօնի ու առաքինութեան հետ
ղեւորել է, և ասոնց ամենն ալ միայն
համեմատութեամբ ձեռք կը բերուին :
Իրենց այս պաշտօնը իմացական ու
բարոյական ըլլալուն, իրենց յուսու-
ցած վարձքն ալ հարկաւ առաւել բա-
րոյական կրնայ ըլլալ քան թէ նիւթա-
կան, այսինքն, որտի սուրբ ու անխա-
ճան ուրախութիւն մը ու մարդկային
աղգին օրհնութիւնը : Եւ զգին բարօ-
րութեանը տարբեր կամ հիմունքը
սեպուած մանրութեան սիրել, անոնց
իմացական, բարոյական ու նիւթական
կարողութիւնները զարգացնել ու վար-
ժել, անոնց առաքինութեան ու օգ-
տակարութեան սիրտով աղգի և ա-
մեն ատեն իմաստաւ մարդոց աչքին
առջին նախնական ու վսեմ պաշտօն
մը՝ ամենէն մաքուր ուրախութեան
աղգի մը և ամեն օրհնութեան ու
պատուոյ արժան գործ մը համար
ուսած է :

Եւ վիճակին մէջ միշտ բարիք գոր-
ծելով փառք կը ստացուի. բայց այս
վիճակն ալ արժանաւոր կերպով տա-
նելու համար, ինչպէս որ ըսի, ուս-
մամբ ու ջանքով առաջուց անոր պատ-
րաստ ըլլալու է :

Պիտի շարունակուի :

Օ. Բ.

Հետեւեալ նամակը Ռուսիոյ կայ-
սերութեան ներքին գործոց պաշտօն-
եան գրեթէ Լմենապատիւ Տ. Տ. Ներ-
սէս սրբաւան կաթողիկոսին է :

« Վեհափառաւայն տէր :

« Օղորդագոյն Պատրիարք :

Եւ Կաթողիկոսին ինձ ի Փոխարքա-
յէն Կաթողիկոս միջնորդութիւն շնոր-
վեհափառութեան յաղաք թողար-
բելոյ ընդունիլ ի՞նչոց լուսաւորչեան
Հոյոց եկեղեցւոյ զայն կաթողիկոս
առանց խնդրելոյ առ այն յիւրաքանչ-
իւրում նուագի զուժուսն ի Վախա-
րարութեան Երեմի գործոց, ևս բա-

Ս. Գապուշի էֆենտին առ հասարակ ամենուհի հաճոյ եղաւ, և ամեն մարդ կ'ըսէ, որ բարձրագոյն Գուռը մինչեւ հիմա՝ այս դժուար և վախովի սրաշոթին համար ասանկ ընախք երես վտիան մը խրկած չէր Յունաստան։ Վախաբերէ է, որ այս ընդհանուր կար-

ճիշդ պարագր Զեյքեր, և ինչպէս որ տարափոխ չունինք ստացած բարի հաւաստումը կ'արգարացնեն:

« Կը լսենք որ գործերը օրէ օր կը գեղանան Սանիայի մէջ: Բաբուլաքիս առնուն խռովարար բաժանայն 500 զինեալ մարդոց և 2,000 կանանց և տղոց գլուխն անցած կը պարտի այս գաւառին մէջ: Սիւսիներ կը բաժնէ, որոնց վրայ խաչ մը շինուած է և բոլորակն ալ հետեւեալ խօսքը կը տեսնուի՝ « Բիւսիսս յաւիտեան: Զասարակութեան մէջ լուր մը տարածուեցաւ, թէ աւարտամբնեցողն դէմ իրենեան զորքերը չեն ուզեր իրաւ ընել անոնց վրայ, նոյնպէս կը զրուցուի, որ Պեղուստինէսի շատ գաւառներուն մէջ ժողովարար սկսեալ է տրտման ընել, և թէ՛ շատ թուովներ գանաւեր են, որ յայտնի կ'ապացուցանեն թէ այս աւարտամբնութեան գրգռութիւնը տեւրութեան ամեն կողմերը տարածուած ճիւղեր ունի և ամեն կողմէն պիտի երեւան ելլէ մի և նոյն ատենի մէջ: Կը ընթեր պատճառաւոր մը սեպուած է: Եւս խռովութիւններուն բուն պատճառը Երեւանի կուսակցութիւնն է, որ ձեռքի տակէ կ'աշխատին ժողովուրդը սոր հանելու: Ս'երջապէս այս աւարտամբնութիւնը 1843 ին կրկնութիւն պիտի ըլլայ, այն տարբերութեամբ, որ այս անգամ երկիրը կ'առարկու անխել խռովութեան մէջ կ'ընայ ինչպէս:

« Կը հաստատեն թէ Երզնկայի և Գաղղիայի գեղականները տեսնելով, որ ապստամբութիւնը մեծնալու երեւոյթ ունի, մէկ տեղ խորհուրդ ընելով, կառավարութեան իմացուցեր են, որ իրենք միաբերինք դրած են ազգու միջոցներ բանեցնել, և պէտք ըլլայ նե, զորք բերել տալով օգնական և պաշտպան ըլլալ թագաւորին, որուն դէմ կը պատրաստուի այս ապստամբութիւնը: »

ԽԱՆԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինկիւրիի նախկին կառավարիչ Ս. Սնատ Սաֆլեթի փաշան անցեալ ուրբաթ (յուլիս 6) օտմանեան ընկերութեան Իրաւաբան շտաբի հաստատար քաղաք հասաւ:

« Կայսերական հրամանաւ արժաւայտագ Վէհլի, Զիլի, Իգլիկ և Իէմիլի Էֆենդիները, որ Գաղղիայի մէջ իրենց ուսմանը լրացնելով մօտ ամեններս Կոստանդնուպօլիս գար. ձած էին, բարձրագոյն Գրան Թարգմանատան անգամ անուանեցան:

« Երեւոյ շաբթու բարձրագուտիւ ծովակալը իւր Լիւ պէյ գլուխ աւարանոցը թողուց և Գուրու չէլմէի ծովագետայ պալատը գնաց, ուր պիտի անցնէ ամառուան մնացած մասը:

« Պ. Ն. Վ. տը Սօրիւս սեպուհը Հոլանտիայի տեղութեան կողմէն արտաքց կարգի լրակատար իշխանութեամբ դեպոսան անուանեցաւ բարձրագոյն Գրան քով: Պ. տը Սօրիւս սեպուհը հրաման առած է իր կառավարութեան, որ իր գեղականական վիշականները օգնատափառ Իրքնակալին ներկայացնեն ետքը Եւրոպա ծառայարհորդութիւն ընէ: Իւր տարաւ կայութեան ժամանակը գեղականատան գործերը Պ. Ս. Թրապէր պիտի տեսնէ:

« Իւր մէլիի նաւախումբը, որ քանի մը օրէ ի վեր Գուրուքուրի առջեւ կը սպասէր, անցեալ հինգշաբթի (յուլիս 5) ծառայելու գեղա ի Գարգանի Ս. Սնատաֆա փաշային հրամանատարութեան տակ:

« Տեղւոյ Շիքիլի-Խայրի ընկերութեան Բոմբիլ շտաբիւնը որ կանուաւոր երթեւեկութիւն կ'ընէ մայրաքաղաքէ Պեյլուք տեղէ, անցեալ

կիրակի օրը սկսաւ սովորականէն աւելի ծանապարհորդութիւն մըն ալ ընել անոնց համար, որ կը փախաբն կիրաւ կի օրերը Սոսորի ծովագետայ գլխաւոր գլուխը երթալ, մինչեւ իրիկուն հին կենալ և իրիկունը ետ դառնալ:

« Եւս նպատակաւ յիշեալ շտաբիւնը առաւելու ժամը 11 ին Պեյլուք տեղէն կ'երթէ, Թարաքիս, Էֆենդի, Լեւոնապետ գեղ հանդիպելով Իիշարիի կամուրջը կ'երթայ: Երկու ալ 1 ու կէսին ծառայելու ժամը Լեւոնապետ գեղ, Պոյաճի գեղ, Էֆենդի գեղ և Թարաքիս հանդիպելով կը հասնին Պեյլուք տեղէ:

« Երբայէս իրիկունը ժամը 10 ին Պեյլուք տեղէն ծառայելու կ'երթէ և վերջապէս տեղերը հանդիպելով Իիշարիի կամուրջը կը հասնին:

« Սայիս 27 թուով Տրապիզոնէն կը գրեն:

« Եւս տարի գարունը անձրեւոտ ըլլալուն, հունձերը խիստ լաւ պիտի ըլլան կամ դոնէ երեւոյթն անանկ է: Թէ որ մինչեւ վերջը ասանկ երթայ, Լեւոնապետ մէջ խիստ քիչ տեսնուած պիտի ըլլայ ասանկ առան և ընտիր հունձը: Թէ որ Տրապիզոնի և Երզնկայի մէջ տեղի ծառան չինուած ըլլար, ինչ մեծ առուտուրի դուռ չի պիտի բացուէր: Սիւլաքի գաւառներուն մէջ ցորենին գրեւ իրտանդնու պօղայ հաշուով 5 կամ 6 զուռուշ պիտի կրնայ առնուիլ: Բայց ինչպէս ինչեցնելու է ծովագետը: Ինչո՞րն այս է:

« Սեւանիի նման հոս ալ, Կոստանդնուպօլիսէն Տրապիզոն բանող շտաբիւնը ընկերութեանց մէջ ստատիկ հաւատարմութիւն մը տրեւելով, մինչ 20 զուռուշ և ետքը բոլորովին ձրի ծառայարհորդ սկսան ասանկ բերել: Բայց երկու կողմին ալ բարեկամ մէկը մէկ մտնելով, հախաւարութիւնը դադարեցուց և ծառայութիւնը առջի վիճակը մնաց:

« Գարգանիէն (Չանագ գալէ) յուլիս 4 թուով կը գրեն:

« Եւս մէկին կէս օրուան դէմ Պլաշէ անուն անգլիական եռակոյմը հարաւային հովին առջեւն ինկած մեր նաւահանգիստը կը մտնար: Գարգանի մեծ գեղական առջեւը հասած ժամանակը, հովին և յորձանքին սաստկութեան միջեւ պզտի նաւակի մը զարնուեցաւ, որուն մէջ ութը հոգի կային: Եւսման մէկը, որ երկատարող նաւակար մըն էր, գլուխը Պլաշէի երկաթին զարնուելով, յորձանքին մէջ ինկաւ, աներեւոյթ եղաւ առանց գտնուելու: Սիւս ետքը հոգին, որ ծովուն երեսը անգին ասոյն ցրուած էին, աւելի բարեբաղդ գտնուեցան: Սարքարանին և Պլաշէի նաւուն մահու կողմերը օգնութեան հասնելով զանոնք ազատեցին:

« Սայիս 29 թուով Հոռոսէն կը գրեն:

« Եւս առաւել ժամը 10 ին աստիճանները գեղանաւոր յնցում մը պատահեցաւ կողմէս մէջ բաւական սաստկութեամբ, բայց բարեբաղդաբար վերջաւոր չեղաւ: Զնցումը արեւելքէն արեւմուտք ըլլալով, կը կարծուի, որ Սարքի մէջ շարժը աւելի սաստիկ եղած ըլլայ և մեծ վնաս հասցնէ:

« Եւս յուլիս 3 թուով Սեւանիէն կը գրեն:

« Պոսնայէն եկած վերջին լուրերով կ'իմանանք, որ Սեւայ Օլայի մէջ սոսկալի հրդեհ մը պատահելով քաղաքին երեք մասին երկուքը մոխիր դարձուց: Կրակը Ս. Տեղիւն փաշային պալատէն ելլէ, քաղաքին բոլոր երեւելիներուն բնակարանները և քանի մը վաճառանոց հրդեհ եղեր են: Սիւսի տաճկներուն թաղը կամ մանաւանդ թաղին այն մասը, ուր աղքատները կը բնակին, աղատեալ է, կը կար

ծուի, որ այս ցաւալի գիպուածին պատճառը չարակամութիւնը եղած է:

« Օղին գեղեցկութիւնը և ժամանակ ժամանակ եկած անձրեւները մեծ յոյս կուտան, որ այս տարի բոլոր Իւրմէլի մէջ հունձը շատ առատ պիտի ըլլայ: »

« Եւս Երզնկայի նախկին թերթին մէջ տեղւոյ գաղղիական Ժողովուրդը արգէն առնելով, ըսեր էինք, թէ անցեալ հինգշաբթի արբուսի փողերանոցին մէջ տասներեք միլիոնի դրաւ մամուլով պրեկտաւ. բայց այս անգամ տեղւոյ ճիշդի հաշուով Երզնկայի մէջ կը կարգուի, թէ այրուած դրամաթուղթին գումարն է երեսուն երեք հազար քսակ, որուն ութը հազար քսակը մեր բարեխնամ օգնատափառ Ինքնակալը շնորհէր է իւր անձնական գանձէն:

« Եւս Երզնկայի Օմիւսին Էֆենդի լրագրէն առնելով, ըսեր էինք, թէ յոյն նաւապետ մը Թրիեսոյի վաճառականի մը հաշուին Սիւլաքի կողմէն 10,000 գրու յորեն իւր նաւը լեցուցեր, ու ետքը խորհարարութեամբ ցորենը ծախսեր ու նաւն ալ քարերու վրայ ձգելով, Օմիւսին գացեր, հոն ներգաւթ երեւան ելլելով՝ բռնուեր է: Սիւսին այս լուրը յիշեալ լրագրին մէջ սխալ գրուած էր: Եւս անգամ ստուգելով իմացանք, որ ցորենը 7,200 գրու է, նաւուն անունը Բիւսիլ, նաւապետին Ղօրճի է: Իրաւունքն նաւապետը նաւը քարերու վրայ ձգելով յորենին գրու 8 զուռուշ ծածկէր է, բայց Գարգանիէն առջեւ, այլ Սաֆլի (կղզի) առջեւ, և ետքն ալ ելլէր Սիւլաքի գացեր է ինքը զինքն արգարայներու, սակայն բանն իմացուելով, Սիւլաքի տեղակալ Ս. Իսմայիլ փաշան զինքը բռնէր Կոստանդնուպօլիս իրիկէր է:

« Իօտէմիլէն կը գրեն թէ՛ վաղուց ժողովուրդը նախորդ կառավարիչ Իմմի գաւառէն դաժնաւոր ունէին, և իրենք ըրած անխառնութիւններուն համար հատուցում կը ինքզինքն, բայց մինչ և հիմա արգարութիւն մը չըլլալուն համար, յուսահատութեան մէջ էին: Ուստի անցեալ ուրբաթ Պրիկիլին մեծ գաւառները երբ Իօտէմիլ եկաւ, հաւատարմութիւնը գնաց հրաւիրեց զինքը, որ Բիւսիլ գալ օրպէս զի իրենց գանգաւոր լէ Իմիլի զօտէ նախորդ կառավարիչի վրայ օր ու գաւառատանին ընէ: Բայց գաւառները չուղեց երթալ ու վերադառնալ զինքն: Եւս վրայ աւելի համարձակութեամբ սկսան ստիպել զինքը Բիւսիլը երթալու՝ ան ատենը բարեկցաւ գաւառները ու ատրճառակը քաշելով հասարակութեան մէջէն մէկը սպաննեց՝ հասարակութիւնը կատարած գաւառներին վրան յարձակեցան ու աղէկ մը ծեծեցին ետքը կապեցին բանտը տարին զանիկայ: Իմիլի զօտէին տունը գացին ու զինքը հոն չգտնելով իւր ծառային վրան յարձակեցան ստիպելով որ ըսէ իրենց անոր ուր ըլլալը, վերջապէս՝ ծառային յաւատարմութեան վրայ ներգանալով՝ սպաննեցին կտոր կտոր ըրին զանիկայ. ու անկէ գացին Իօտէմիլ գաւառներին վրայ ու գանալով վերադարձին զինքը: Եւս միջոցի քաղաքին Բիւսիլը Պայքը տրուց Եֆենդի Էֆենդիի իղիւրցի, Եւս տնի գոյցած է եղեր, որ ետ գառնալուն տեսնելով քաղաքը տակն ու վրայ, հողին հող փախելով ամայս 2 ին Իգլի հասաւ և անմիջապէս տեղւոյ կառավարիչ վեմափաշ Բեւալի փաշային ներկայացաւ, բայց ան ատիւ ծան բարկութեան ու շփոթութեան մէջ, որ անցքը պատմելու սկսելով հաղիւ թէ խաչվելի գաւառը ձեռքը առած էր, յանկարծ ինկաւ հոգին վրէջէ հոն:

Եւս լրագրէն:

« Գաղղիայի լրագրիները՝ 1852 մաս յիս 6 էն մինչեւ 15 այսինքն 9 օրուան միջոցը Փարիզի մէջ կերուած կենդանիներուն թիւը առջի տարուան նոյն օրերուն մէջ կերուածներուն հետեւեալ գաւառները կը հրատարակեն, որով կը հասկըցուի թէ Փարիզի վերջին հանգիստներուն ժամանակը որչափ բազմութիւն աւելցեր է հոն:

Ս. 6-15. 1851	1852 աւելցածը
Լիւն . . .	2,532 2,788 256
Լիւլ . . .	435 501 66
Ուրթ . . .	2,193 2,970 777
Ուլսար . . .	15,252 15,374 112
Թուրքիա . . .	155,809 220,763 64,954

« Իրուսիայի կառավարութիւնը այս միջոցին Գաղղիայի հասարակապետութեան հետ շատ սիրով ըլլալուն, լրագրաց խմբագիրներուն ծանուցեր էր, որ Գաղղիայի կառավարութեան վրայ մեծ զգուշութեամբ գրեն:

« Գեղարմի լրագրի լրագիրը այս աղքատարութիւնը մոխի չընելով Գաղղիայի հասարակապետութեան նախագահին դպչելու պատիւը մը հրատարակեր է և ասոր համար բռնուեր է:

« Երեւոյ ամայ 29 ին Հալալէի Փարիզ եկող շտաբիւններուն մէկուն մէջ ծանապարհորդները մեծ վախ քաշեցին: Եւս ամայի ինչ պատճառաւ:

« Զգեկաւքը Փարիզի մօտ կայանք մը հասնելով երբոր ընթացքը կը մեղմացնէր, տեսուչներէն մէկը ստակալով տեսաւ, որ շտաբիւններէն ետեւի կողմէն այլանդակ թիւագոյն մարմին մը ծամբուն երկաթի զիններուն մէջ տեղէն սողալով կ'երթար և ժամանակ ժամանակ կը սուլէր անանկ, որ չի սովորած ականջ մը կրնար խաբուիլ շտաբիւնները վարդիկն սուլելու ձայնը կարծելով: Եւս կարգէ դուրս ծառայարհորդ գերազանց տեսակէն Պօս օձ մըն էր 15 ոտք երկայնութեամբ, որ մեծ նշխատութեամբ դուրս ելլէր էր շտաբիւններէն մէջ պահուած սրն տուկի մը մէջէն, ուր քսանի չափ վերանաւոր կենդանիներուն հետ գոցուած, Փարիզ կը տարուէր հասարակաց տեսարանի մը մէջ տեսնուելու համար:

« Եւս մը շտաբիւնները կեցուցին ու գաղաններուն տեղը իւր վնասաւոր հիւրը բռնեց նորէն մնաւելին մէջ գոցեց և շտաբիւնները ծամբայ երաւ: Դա նապարհորդները իմանալով իրենց ուղեկիցներուն ու ըլլալով՝ սկսան աղաւաղակ վերցնել, բայց շատ չանցաւ շտաբիւնները Փարիզ հասնելով, ստակալնին փարատեցաւ:

« Իօտէմ, Եւրաշի, և ուրիշ այն կողմերը գտնուած քաղաքներէն եկած գրեւորներ նայելով, հաւ և անոնց հաւելիլով ուսողները երանք ըրուած հիւանդութեան կը բռնուին եղեր: Եւս պատճառը հասկնալու համար, հետաքրքիր մարդիկ հաւու մը փորը բացեր ու քննելով տեսեր են, որ օձի ձեւով որդ մը գոցացեր է փորին մէջ:

« Եւս Երզնկայի մէջ այս վերջին մէկ քանի տարուան մէջ ետեւէ ետեւ ոսկիի առատ հանքեր գտնուելով, արգէն շատ մարդիկ Եւրոպայէն այն կողմերը ոսկի ժողովելու գացին և ետեւէ ալ կ'երթան: Եւս իւր լուրերով կ'իմանանք, որ անգլիական շտաբիւն մը Օմիւսին հասեր է՝ 150 ֆունտով նոր Հոլանտա ծանապարհորդ տանելու համար, և 40-50 ի չափ մարդ նոյն շտաբիւնով նոր Հոլանտա գացեր են:

« Եւս Երզնկայի մէջ Եւրոպայի լրագրի կը ծանուցանէ, թէ ոսկիանոսի անհուն և ամայի ծովերուն սոսկ կալիթխար բնակիչը, որուն ժամանակ ժամանակ երեւան ելլելով մինչեւ հիմա շատ անգամ լրագրիներուն խօսելու նիւթ եղած և դժուարահաւատ մարդոց ծիծաղը շարժած է, այս ան

